

GGD Amsterdam

Sinds maart 2020 heeft de Nederlandse overheid diverse maatregelen getroffen om de corona-epidemie te beheersen. Om beter te begrijpen hoe mensen denken over de afgekondigde maatregelen, wat hun drijfveren zijn om zich hier aan te houden en wat de impact op mensen is, voeren het RIVM en GGD GHOR Nederland in samenwerking met de GGD'en een groot onderzoek uit. Het onderzoek gaat over het gedrag van mensen, wat vindt men van de gedragsmaatregelen van de overheid en hoe het fysiek, mentaal en sociaal met hen gaat in dit coronatijdperk.

Onderzoek gedragsmaatregelen corona en welbevinden Amsterdam

Resultaten panelonderzoek meting 5
RIVM-gedragsunit en GGD'en juli 2020

In 't kort

- ✓ De meerderheid van de Amsterdamse deelnemers aan het panel ontvangt niet meer dan drie mensen thuis en gaat niet op bezoek bij 70-plussers of kwetsbare mensen.
- ✓ Amsterdammers wassen steeds minder vaak hun handen na thuiskomst en voor een bezoek.
- ✓ Amsterdammers ervaren vaker dan anderen dat mensen te dichtbij komen in horecagelegenheden, culturele instellingen en bij sporten in georganiseerd verband.
- ✓ Slechts 15% van de mensen met corona gerelateerde klachten laat zich testen.
- ✓ De meerderheid van de mensen met klachten volgt het advies om thuis te blijven niet op.
- ✓ 1,5 metermaatregel vindt men het moeilijkst om toe te passen.
- ✓ Een ruime meerderheid vindt nog steeds dat de adviezen van de overheid helpen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan.
- ✓ Draagvlak voor de overheidsmaatregelen blijft hoog, ook als die nog 6 maanden gelden.
- ✓ Het mentaal welbevinden van Amsterdammers verbetert nog steeds.
- ✓ Ook de eenzaamheid daalt en de tevredenheid over de sociale contacten neemt toe.
- ✓ De gunstige trend in sport en bewegen zet nog steeds door.
- ✓ Ruim een kwart van de rokers rookt meer sinds het ingaan van de coronamaatregelen.
- ✓ De uitkomsten zijn niet zomaar te vertalen naar de totale bevolking van Amsterdam, ze geven wel een indicatie. In het panel zijn jongeren, laag- en middelbaar opgeleiden en inwoners van niet-Nederlandse herkomst ondervertegenwoordigd.

Hoe is het onderzoek uitgevoerd?

In april 2020 startten het RIVM en de GGD'en een panelonderzoek naar de gedragsmaatregelen rondom de corona-uitbraak. Meer informatie staat op rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden. Een uitnodiging om een online vragenlijst in te vullen werd in april verstuurd aan GGD-, gemeente- en regiopanelen. Ook is de vragenlijst uitgezet via sociale media. In Amsterdam is het Stadspanel van OIS benaderd om mee te doen. Aan de deelnemers werd gevraagd of zij elke drie weken een vragenlijst wilden invullen. Tussen april en juli vonden 5 metingen plaats; meting 5 tussen 8 en 12 juli. Er deden 1.994 Amsterdammers van 16 jaar en ouder mee aan alle 5 metingen, in heel Nederland vulden 29.334 mensen de vragenlijst op 5 meetmomenten in. Er zijn onder de Amsterdamse deelnemers vrijwel evenveel vrouwen als in de bevolking. Er deden nauwelijks 16- t/m 24-jarigen mee (n=6). Ook deden er minder mensen mee die niet geboren zijn in Nederland en meer mensen met een hoog opleidingsniveau. Van de deelnemers woont 42% alleen en heeft 11% thuiswonende kinderen tot 18 jaar. Landelijk telt het panel meer vrouwen en minder hoogopgeleiden dan in Amsterdam.

Opbouw panel en bevolking (%)	panel Amsterdam	panel Nederland	bevolking Amsterdam
vrouwen	52	60	51
16 t/m 24 jaar	0	1	14
25 t/m 69 jaar	76	78	76
70+	23	21	10
niet in Nederland geboren	8	5	33
hoogopgeleid	78	61	-

De resultaten in deze rapportage zijn gebaseerd op de deelnemers die aan alle metingen hebben meegedaan. Meting 1 t/m 5 vond iedere drie weken plaats. Na meting 5 wordt de frequentie lager en wordt het onderzoek iedere zes weken uitgevoerd. De GGD Amsterdam zal de uitkomsten voor Amsterdam na iedere meting publiceren.

Uitleg tabellen:

AM=Amsterdam; NL=Nederland; m1=meting 1 etc.; -: niet nagevraagd

Gedragmaatregelen

Sinds half maart gelden in ons land diverse gedragsregels om het aantal contacten met anderen te verminderen. De regels moeten er bij helpen dat tijdens contacten met anderen het coronavirus niet wordt overgedragen. In hoeverre houden mensen zich nog aan de regels?

Geen handen schudden nog steeds best toegepaste maatregel

Net als in voorgaande metingen wordt de regel geen handen te schudden het vaakst opgevolgd, door bijna alle deelnemers in zowel Amsterdam als de rest van Nederland. Net als in de eerdere metingen rapporteren Amsterdamse deelnemers minder vaak dat zij regelmatig hun handen wassen dan landelijke deelnemers. In de 5^e meting houden Amsterdamse deelnemers zich ook minder vaak aan het advies om de handen nauwkeurig te wassen (45%) in vergelijking met landelijk (55%). De meerderheid geeft aan niet meer dan 3 mensen op bezoek te ontvangen, niet op bezoek te gaan bij 70-plussers of bij kwetsbare mensen. In Amsterdam zijn deze cijfers hoger dan landelijk en zijn deze cijfers landelijk gedaald. Dat laatste wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de versoepeling van deze drie gedragsregels in mei en juni. Deelnemers geven in meting 5 vaker aan dat zij op een plek geweest waar het te druk was voor 1,5 meter afstand dan bij meting 4. Dat geldt zowel in Amsterdam als landelijk (tabel 1). Van de Amsterdamse deelnemers keerde 17% om op een drukke plek tegen 25% van de landelijke deelnemers (niet in tabel).

Tabel 1: Opvolgen adviezen (%)

	AM	AM	AM	AM	AM	NL	NL	NL	NL	NL
	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5
regelmatig handen wassen	30	31	33	32	34	39	38	41	41	40
nauwkeurig handen wassen ¹	50	48	49	47	45	51	49	49	48	55
gebruik papieren zakdoekjes	76	62	63	62	62	74	67	67	65	66
hoesten/niezen in de elleboog	64	64	68	67	68	70	69	71	71	71
geen handen schudden	100	100	99	99	98	100	100	99	99	98
afstand houden in groep van 4 of meer	66	62	59	58	55	71	68	64	62	59
niet meer dan 3 mensen op bezoek	94	94	96	88	90	93	89	92	84	83
niet op bezoek bij 70-plussers ²	83	83	83	75	75	83	82	78	70	68
niet op bezoek bij kwetsbare mensen	90	88	88	87	87	90	85	84	83	81
niet op plek geweest waar het te druk was voor 1,5 m afstand	-	-	-	54	46	-	-	-	61	49

¹minimaal 20 seconden

²betreft alleen bezoek door personen die niet de vaste aangewezen bezoeker zijn van iemand van 70 jaar of ouder

Gewoonte handen te wassen neemt iets af

Handen wassen wordt vooral gedaan na toiletbezoek en na thuiskomst. Deelnemers wassen hun handen het minst vaak voordat zij naar buiten gaan (tabel 2). Sinds de 1^e meting daalt het percentage Amsterdamse deelnemers dat hun handen wast na thuiskomst en als zij op bezoek gaan bij iemand. Ook landelijk zijn deze cijfers gedaald. Amsterdamse deelnemers wassen hun handen minder vaak voordat zij naar buiten gaan, voor het eten, na toiletbezoek en na het snuiten van de neus in vergelijking met het landelijk gemiddelde.

Tabel 2: Handen wassen (%)

Vaak tot altijd handen wassen ¹	AM					NL				
	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5
voordat u naar buiten ging	30	28	29	27	27	39	36	36	35	33
als u weer thuis kwam	84	82	82	78	72	82	80	80	77	72
als u bij iemand op bezoek ging	73	70	71	64	59	75	71	69	64	59
voordat u ging eten	55	55	58	60	55	68	68	69	68	67
na toiletbezoek	90	89	88	88	87	93	92	93	92	92
na het snuiten van uw neus	46	42	48	46	46	60	59	61	60	61

¹berekend over de personen voor wie het van toepassing is

Afstand houden moeilijker in horeca, cultuur en sport

Ten opzichte van meting 4 geven Amsterdamse en landelijke deelnemers vaker aan dat anderen te dichtbij komen in horecagelegenheden, culturele instellingen en bij het sporten in georganiseerd verband. De Amsterdamse cijfers zijn bovendien hoger dan landelijk. Verder rapporteren steeds meer deelnemers sinds de 1^e meting dat mensen te dichtbij komen, vooral bij het ontvangen van bezoek thuis, bezoek aan vrienden of familie en bij het zorgen voor iemand (tabel 3). Amsterdamse deelnemers ervaren het vaakst dat anderen te dichtbij komen bij het boodschappen doen, buitenshuis werken en bij bezoek aan vrienden of familie. Net als in voorgaande metingen, ervaren deelnemers in Amsterdam vaker dat mensen te dichtbij komen bij het uitlaten van de hond/met kinderen buitenspelen dan landelijk. Ook bij het halen van een frisse neus of buiten sporten liggen de cijfers in Amsterdam hoger dan landelijk. Voor buitenshuis werken is het beeld omgekeerd; daar geven Amsterdamse deelnemers minder vaak dan landelijke deelnemers aan dat anderen te dichtbij komen. Wel is ook dit percentage gestegen sinds de 1^e meting, zowel landelijk als in Amsterdam.

Tabel 3: Afstandsregel¹ (%)

Mensen kwamen (soms, regelmatig, vaak of heel vaak) dichtbij dan 1,5 m de laatste keer in de afgelopen week dat u:	AM					NL				
	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5
buitenshuis ging werken	53	60	64	66	72	61	66	72	75	78
boodschappen ging doen	75	83	87	88	89	72	80	85	86	88
vrienden of familie bezocht	38	45	62	63	73	37	47	59	65	72
de hond uitliet of met de kinderen ging buitenspelen	36	40	45	52	48	22	24	28	28	27
frisse neus halen, buiten sporten	44	47	52	48	47	30	34	38	35	34
voor iemand ging zorgen	38	35	49	57	66	34	40	49	56	63
bezoek thuis heeft ontvangen	34	44	53	58	62	32	41	49	54	61
horeca gelegenheid	-	-	-	45	62	-	-	-	41	57
culturele instelling (bioscoop, theater)	-	-	-	34	39	-	-	-	22	36
georganiseerd verband aan het sporten	-	-	-	42	62	-	-	-	44	54

¹berekend over de personen voor wie het van toepassing is

Weinig mensen met klachten laten zich testen

Van de deelnemers uit Amsterdam met verkoudheidsklachten op het moment van de uitvraag heeft 15% zich laten testen in de drie weken voorafgaand aan het onderzoek. Dat is vergelijkbaar met meting 4. Landelijk is dit cijfer gestegen van 13% in meting 4 naar 18% in meting 5. Het gaat daarbij om mensen

die maximaal vier weken verkoudheidsklachten hadden. Ruim de helft (55%) van de Amsterdamse deelnemers met klachten die getest zijn, heeft zich laten testen binnen 1 tot 4 dagen nadat de klachten begonnen waren. Opvallend: veel deelnemers uit Amsterdam met klachten laten zich pas na een week testen (37%) (tabel 4). Landelijk is het aandeel dat zich binnen 1 tot 2 dagen laat testen hoger (40%) dan in Amsterdam, maar is er ook een grote groep die pas na een week getest wordt (31%).

Ook advies thuis blijven niet opgevolgd

Aan de deelnemers van het onderzoek is gevraagd of ze in de afgelopen 7 dagen naar buiten zijn geweest. Uit de antwoorden blijkt dat een groot deel van de Amsterdamse deelnemers die op het moment van invullen verkoudheidsklachten heeft, het advies om thuis te blijven niet opvolgt. Van de deelnemers met klachten heeft 91% ten minste één keer boodschappen gedaan in de afgelopen week, 57% heeft minstens één keer vrienden of familie bezocht, 41% is naar een horecagelegenheid geweest en 34% naar het werk. De cijfers voor naar het werk of op bezoek gaan zijn in Amsterdam lager dan landelijk (tabel 4). Minder dan 20% van de deelnemers met klachten noemde een andere reden om naar buiten te gaan, zoals sporten in georganiseerd verband of het bezoeken van een culturele instelling.

Tabel 4: Testen en thuisblijven bij deelnemers met corona gerelateerde klachten (%)

	AM	AM	NL	NL
	m 4	m 5	m 4	m 5
Testgedrag deelnemers met klachten				
heeft zich laten testen	17	15	13	18
Van degenen die getest zijn, is:				
binnen 1-2 dg getest	-	31	-	40
binnen 3-4 dg getest	-	24	-	21
binnen 5-7 dg getest	-	8	-	8
na 1 week getest	-	37	-	31
Naar buiten geweest				
≥ 1 keer boodschappen	-	91	-	89
≥ 1 keer frisse neus halen/buiten sporten	-	73	-	71
≥ 1 keer op bezoek bij familie of vrienden	-	57	-	63
≥ 1 keer horecagelegenheid	-	41	-	36
≥ 1 keer werk	-	34	-	47

Intentie om te laten testen hoog

Driekwart van de Amsterdamse deelnemers zonder klachten is van plan zich te laten testen als ze klachten krijgen. De testbereidheid bij mensen zonder klachten verschilt in het panel niet tussen de Amsterdamse stadsdelen. Een meerderheid van de deelnemers (82%) die zich al eerder hebben laten testen, zou zich nogmaals laten testen als ze de komende weken opnieuw corona-gerelateerde klachten zouden krijgen. Ook de bereidheid tot vaccinatie is hoog. Bijna twee derde van de Amsterdamse deelnemers (64%) wil zich laten vaccineren als er straks een vaccin is. Dat is hoger dan landelijk (52%) en vergelijkbaar met het cijfer in meting 3. Van de deelnemers geeft 11% aan dat ze wel een vaccinatie zouden willen, maar eerst willen weten of ze al corona hebben gehad, 4% wil geen vaccinatie en 21% weet het nog niet. Het percentage panelleden dat aangaf eerst te willen weten of ze corona hebben gehad is tussen ronde 3 en 5 afgenomen. Bij ronde 5 is er een grotere groep die het nog niet zegt te weten dan bij ronde 3 (tabel 5).

Tabel 5: Bereidheid test en vaccinatie¹ (%)

	AM m 3	AM m 5	NL m 3	NL m 5
Testintentie mensen zonder klachten				
van plan om zich te laten testen bij klachten	-	76	-	75
Wil zich laten vaccineren als er een vaccin is				
ja	61	64	50	52
ja, maar eerst weten of ik al corona heb gehad	22	11	20	13
nee	4	4	11	8
weet ik nog niet	14	21	18	28

¹niet nagevraagd in m1, m2 en m4

Vier op tien deelnemers niet op vakantie

Vier op tien van de Amsterdamse deelnemers (40%) heeft bij de uitvraag (8-12 juli) geen plannen om op vakantie te gaan in de zomer. Een kwart blijft in Nederland en nog eens 28% gaat binnen Europa op vakantie. Eén procent is van plan om buiten Europa op vakantie te gaan, terwijl het advies is om alleen buiten Europa te reizen als dat echt noodzakelijk is. De cijfers komen overeen met die uit meting 4. In vergelijking met het landelijke cijfer zijn Amsterdammers minder vaak van plan om in eigen land op vakantie te gaan (tabel 6). Een kleine groep (15%) is tussen 15 juni, de datum waarop de meeste grenzen binnen Europa weer open werden gesteld, en het 5^e meetmoment op vakantie geweest. Twee derde van hen bleef in eigen land, 36% ging elders in Europa op vakantie.

Tabel 6: Vakantieplannen (%)

	AM m 4	AM m 5	NL m 4	NL m 5
Vakantieplannen zomer¹				
nee	39	40	35	37
in Nederland	26	25	31	33
in Europa	25	28	23	24
buiten Europa	2	1	1	1
weet niet	13	9	12	5

¹meer antwoorden mogelijk

Verklaringen gedrag van mensen

Als mensen denken dat de gedragsregels helpen om besmettingen van zichzelf of anderen met het coronavirus te voorkómen kan dit hun motivatie versterken. Hierover zijn verschillende vragen gesteld in het panelonderzoek.

Ruime meerderheid vindt dat adviezen helpen

Een ruime meerderheid van de deelnemers uit Amsterdam vindt dat de adviezen van de overheid helpen om de verdere verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Thuis blijven als huisgenoten last hebben van verkoudheid met koorts (92%), drukke gebieden vermijden (92%) en geen handen schudden (91%) ziet het Amsterdamse panel als het meest effectief om besmetting met het virus te voorkomen. Van alle maatregelen wordt de verplichting om in het OV een niet-medisch mondkapje te dragen als minst effectieve beschouwd. Bovendien vinden Amsterdamse panelleden (36%) deze maatregel minder vaak (heel) effectief dan panelleden uit heel Nederland (44%). Wat blijkt verder? Ten opzichte van meting 4

geven weer meer Amsterdammers aan het 1,5 meter afstand houden (heel) effectief te vinden. Maar nog steeds geloven minder mensen in de effectiviteit van deze maatregel dan tijdens meting 1 (tabel 7).

Tabel 7: Effectiviteit van de adviezen (%)

Indruk effectiviteit van maatregelen (heel) hoog	AM	AM	AM	AM	AM	NL	NL	NL	NL	NL
	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5
20 seconden handen wassen	81	82	80	76	76	81	82	81	77	76
hoesten/niesen in de elleboog	74	78	77	76	76	76	82	82	81	81
gebruik papieren zakdoekjes	76	79	78	75	74	81	83	83	80	79
geen handen schudden	89	94	93	91	91	91	95	93	92	91
1,5 meter afstand houden	86	87	76	73	78	87	88	80	76	78
thuisblijven bij verkoudheid	89	94	92	87	89	91	94	92	87	89
werk zoveel mogelijk thuis	-	91	88	83	84	-	-	85	83	83
vermijd drukte	-	96	93	89	92	-	95	93	90	91
bij verkoudheid huisgenoten: blijf thuis, geen bezoek	-	-	95	92	92	-	-	94	92	92
bij verkoudheid laten testen	-	-	-	76	81	-	-	-	78	79
niet-medisch mondkapje in OV dragen	-	-	-	29	36	-	-	-	37	44
in het OV de spits mijden	-	-	-	-	74	-	-	-	-	73

1,5 metermaatregel moeilijkst toe te passen

De maatregel om 1,5 meter afstand te houden vindt men (44%) nog steeds het lastigst. In meting 5 vinden Amsterdammers de maatregelen moeilijker dan in meting 1, met name het 20 seconden handen wassen en 1,5 meter afstand houden. Verder blijkt dat Amsterdamse deelnemers het 1,5 meter afstand houden en het vermijden van drukte lastiger vinden dan deelnemers uit heel Nederland (tabel 8). Wat blijkt verder? Twee keer zoveel mannen (17%) als vrouwen (8%) vinden het moeilijk om in de binnenkant van hun elleboog te hoesten/niesen, en papieren zakdoeken te gebruiken (18% vs. 10%). Vrouwen (25%) vinden het lastiger dan mannen (18%) om drukke plekken te vermijden. Amsterdammers van 25 tot 69 jaar (50%) vinden afstand houden vaker moeilijk dan 70-plussers (29%).

Tabel 8: Moeilijkheid van de adviezen (%)

(heel) moeilijk	AM	AM	AM	AM	AM	NL	NL	NL	NL	NL
	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5
20 seconden handen wassen	9	20	19	18	20	8	19	19	19	21
hoesten/niesen in de elleboog	7	15	13	13	12	6	11	10	10	9
gebruik papieren zakdoekjes	8	12	12	12	12	6	10	10	10	10
1,5 meter afstand houden	25	33	38	40	44	22	26	31	37	39
geen handen schudden	4	3	-	4	3	5	3	3	4	4
zoveel mogelijk thuis werken	-	12	12	15	13	-	15	14	16	16
drukke vermijden	-	15	13	20	21	-	9	10	14	17
bij verkoudheid thuis blijven	-	11	13	19	15	-	11	13	18	17
bij verkoudheid huisgenoten: blijf thuis, geen bezoek	-	-	-	8	8	-	-	8	11	10
niet-medisch mondkapje in OV dragen	-	-	-	20	14	-	-	-	13	8
bij verkoudheid laten testen	-	-	-	8	8	-	-	-	9	9
in het OV de spits mijden	-	-	-	-	7	-	-	-	-	4

Minderheid denkt besmet te kunnen raken

Eén op 12 deelnemers (8%) uit Amsterdam vindt het (zeer) waarschijnlijk om zelf besmet te raken met het coronavirus (tabel 9). Dat komt overeen met het landelijke cijfer. Ruim de helft van de deelnemers vindt het (heel) erg als zij zelf besmet zouden raken. Vier op tien deelnemers achten het zeer waarschijnlijk het virus aan anderen door te geven als ze besmet zouden zijn. Landelijk gaat het om bijna vijf op de tien. Mogelijk heeft dit verschil te maken met het hoge aandeel alleenwonenden in

9% van de Amsterdamse deelnemers heeft zelf covid-19 gehad of iemand in het gezin of huishouden. Dat cijfer is vergelijkbaar met landelijk (8%). Een kwart van de deelnemers in Amsterdam (25%) behoort tot de risicogroep op een ernstig beloop van covid-19 vanwege gezondheidsproblemen, zoals diabetes, astma of hartaandoeningen. Nog eens 16% behoort vanwege zijn of haar leeftijd (70+) tot de risicogroep.

Amsterdam; zij (24%) vinden het vaker (zeer) onwaarschijnlijk dat ze iemand anders besmetten dan niet-alleenwonenden (45%). Bijna iedereen (92%) zou het (heel) erg vinden het virus door te geven aan iemand anders. Bijna twee derde van de Amsterdammers denkt dat het (heel) waarschijnlijk is dat er de komende maanden een tweede golf van coronabesmettingen komt. Wat valt nog meer op? Mannen (42%) geven vaker aan het (heel) onwaarschijnlijk te vinden dat zij besmet raken dan vrouwen (27%). 70-plussers (78%) denken vaker dan 25-t/m 69-jarigen (57%) dat het voor hen (heel) erg zou zijn om besmet te raken.

Tabel 9: Kans en ernst besmetting (%)

	AM	AM	AM	AM	AM	NL	NL	NL	NL	NL
	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5
inschatting kans (zeer) waarschijnlijk										
zelf besmet raken	12	12	8	8	8	14	12	10	8	8
anderen besmetten	40	40	40	37	39	50	47	48	46	48
inschatting ernst (heel) erg										
zelf besmet raken	55	53	55	59	62	54	55	56	60	63
anderen besmetten	90	92	91	91	92	91	93	93	92	92
inschatting tweede golf										
(heel) waarschijnlijk	-	-	-	60	63	-	-	-	60	66
(heel) erg	-	-	-	86	87	-	-	-	89	89

Draagvlak voor adviezen hoog

Net als in alle voorgaande metingen is er veel draagvlak voor de huidige maatregelen wanneer deze nog 6 weken of 6 maanden zouden blijven gelden, zowel in Amsterdam als landelijk. Variërend per maatregel staat 56% tot 93% van de deelnemers in Amsterdam erachter (tabel 10). Het meeste draagvlak is er voor 'hoesten/ niesen in de elleboog' en '20 seconden handen wassen'. Het draagvlak voor deze maatregelen neemt ook nauwelijks af als deze langer zouden gaan duren. Het minste draagvlak is er voor zoveel mogelijk thuis werken. Iets meer dan de helft (56%) van zowel het Amsterdamse als het landelijke panel staat achter de maatregel als deze nog 6 maanden zou duren. De komende 6 weken 'geen handen schudden', 'een niet-medisch mondkapje dragen in het OV', en 'het OV in de spits mijden' heeft in Amsterdamse panel meer draagvlak dan landelijk. Wanneer de maatregelen nog 6 maanden zouden duren, heeft alleen de maatregel 'in het OV de spits mijden' in het Amsterdamse panel meer draagvlak dan in het landelijke panel.

Tabel 10: Draagvlak voor maatregelen in komende tijd (%)

(helemaal) eens	nog 6 weken		nog 6 maanden	
	Neder-land	Amsterdam	Neder-land	Amsterdam
20 seconden handen wassen	89	91	86	89
hoesten/niesen in de elleboog	93	93	92	90
gebruik papieren zakdoekjes	87	86	86	85
1,5 meter afstand houden	76	81	64	65
geen handen schudden	85	91	80	85
zoveel mogelijk thuis werken	62	63	56	56
drukke vermijden	86	88	78	78
bij verkoudheid thuis blijven	81	82	73	74
bij verkoudheid huisgenoten: blijf thuis, geen bezoek	85	83	79	78
niet-medisch mondkapje in OV dragen	69	76	64	68
bij verkoudheid laten testen	74	77	72	73
in het OV de spits mijden	75	82	69	75

Meeste mensen vertrouwen in de aanpak

Twee derde van de deelnemers uit Amsterdam heeft veel vertrouwen in de aanpak van de overheid, dat wijkt niet of nauwelijks af van het landelijk sentiment over de aanpak. Het percentage deelnemers dat in gesprekken met anderen positief is over de Nederlandse aanpak is met 46% lager dan in de eerste meting. Verder is bijna twee derde (64%) van de Amsterdammers van mening dat het Nederlandse beleid beter is dan van andere landen. Dit is hoger dan in de eerste meting maar (nog altijd) lager dan landelijk (71%; tabel 11).

Tabel 11: Houding ten opzichte van het overheidsbeleid (%)

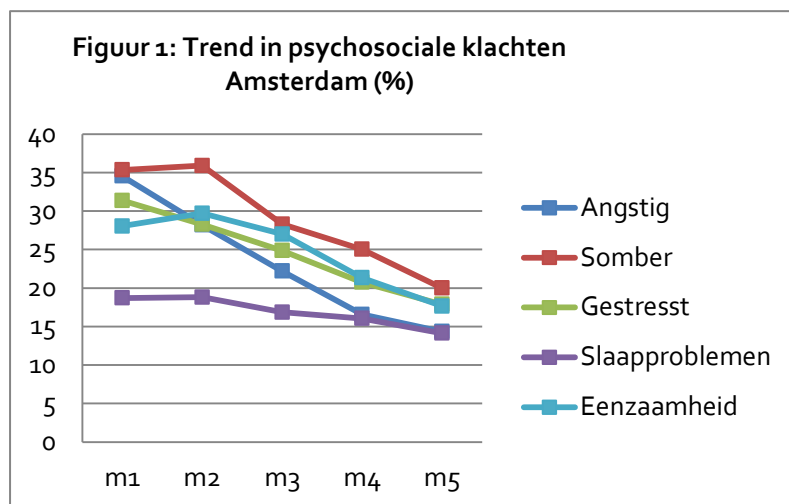
Deelnemer geeft aan:	AM					NL				
	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5
(zeer) positief over aanpak in gesprekken met anderen	62	56	48	39	46	66	57	54	39	50
(heel) veel vertrouwen in aanpak overheid	68	70	64	67	68	75	73	70	69	73
Nederlands beleid beter dan andere landen	48	53	51	56	64	55	57	59	57	71

Welbevinden en leefstijl

De maatregelen hebben impact op onze mentale, fysieke, en sociale gezondheid. Ook deze aspecten zijn in kaart gebracht.

Mentaal welbevinden verbeterd

Het gaat steeds beter met het mentaal welbevinden van deelnemers uit Amsterdam (figuur 1 en tabel 12). In juli geeft 15-20% van de Amsterdamse deelnemers aan meer last te hebben van psychosociale klachten dan in de periode voor de coronamaatregelen. In april gold dat voor één op drie deelnemers.

Het gaat daarbij bijvoorbeeld om slaapproblemen, angst en somberheid. Ook geven minder Amsterdamse deelnemers een onvoldoende rapportcijfer voor hun leven dan in april. In vergelijking met heel Nederland rapporteren meer deelnemers uit Amsterdam dat zij last hebben van somberheid sinds de coronamaatregelen. Wat blijkt verder? Psychosociale klachten komen in Amsterdam vaker voor bij 25- t/m 69-jarigen dan bij 70-

plussers. Vooral deelnemers tot 70 jaar met gezondheidsproblemen scoren ongunstig. Zo voelt 30% van hen zich somberder dan voor de coronaperiode, een even grote groep ervaart meer stress.

Tabel 12: Psychische gezondheid (%)

	AM m 1	AM m 2	AM m 3	AM m 4	AM m 5	NL m 1	NL m 2	NL m 3	NL m 4	NL m 5
Onvoldoende rapportcijfer leven	14	11	9	6	5	10	8	6	5	4
Psychosociale klachten (veel) meer										
angstig	35	28	22	17	14	38	25	19	15	12
somber	35	36	28	25	20	32	27	21	18	15
gestrest	31	28	25	21	18	30	24	21	18	15
slaapproblemen	19	19	17	16	14	18	16	15	13	11
eenzaamheid	28	30	27	21	18	28	26	22	18	15
Psychische gezondheid										
psychisch gezond	85	84	86	86	86	87	87	88	89	90
psychisch licht ongezond	10	11	10	11	10	9	9	8	7	7
psychisch matig ongezond	5	4	3	2	3	3	3	3	3	2
psychisch ernstig ongezond	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1

Tevredenheid sociale contacten toegenomen

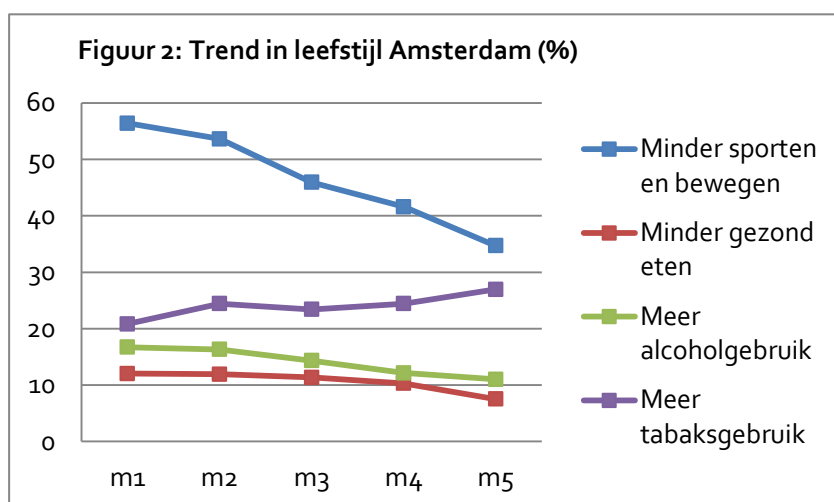
In mei waren deelnemers uit Amsterdam het minst tevreden over hun sociale leven. In juni werden de coronamaatregelen versoepeld. Dat verklaart dat vanaf meting 4 deelnemers uit Amsterdam vaker aangeven dat zij de kwaliteit van de sociale contacten als goed ervaren en dat minder deelnemers fysieke ontmoetingen met vrienden of familie missen. De landelijke cijfers laten eenzelfde beeld zien. Van de deelnemers uit Amsterdam voelt 52% zich in juli matig of ernstig eenzaam, terwijl dat in april gold voor 69% van de deelnemers. Wel komt eenzaamheid in Amsterdam nog steeds vaker voor dan landelijk (tabel 13). Wie lopen meer risico op sociale problematiek? Met name deelnemers van 25 jaar of ouder met gezondheidsproblemen zijn ontevreden over hun sociale leven. Van hen is 60% matig of ernstig eenzaam en 52% ervaart de kwaliteit van zijn of haar sociale contacten als goed.

Tabel 13: Sociale contacten en eenzaamheid (%)

	AM	AM	AM	AM	AM	NL	NL	NL	NL	NL
	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5
Kwaliteit sociale contacten										
Ik ervaar goed contact met familie, vrienden, kennissen	77	60	59	65	71	77	63	63	65	70
Digitale/telefonische contacten ervaar ik als positief	79	71	66	63	62	79	73	68	64	63
Alles bij elkaar ervaar ik de kwaliteit van mijn sociale contacten goed	66	53	53	56	63	66	55	57	61	66
Ik mis het om mijn vrienden of familie in het echt te zien	-	79	74	66	55	-	80	74	62	48
Eenzaamheid										
niet eenzaam	31	30	34	43	48	30	34	41	49	54
matig eenzaam	54	55	54	43	39	56	52	46	38	34
ernstig eenzaam	15	15	13	14	13	14	14	13	13	12

Toename sport en beweging zet door

In juli gaf 35% van de Amsterdamse deelnemers aan dat zij minder sporten en bewegen dan voor de coronamaatregelen. Dat aandeel is lager dan in de maanden daarvoor (figuur 2). De coronamaatregelen hebben minder invloed op het voedingsgedrag, ruim driekwart van de deelnemers eet even gezond als

voorheen. Het voedingsgedrag verschilt niet van het landelijke cijfer en de cijfers zijn niet of nauwelijks veranderd tussen april en juli (tabel 14). Ongunstig: ruim een kwart van de Amsterdamse deelnemers (29%) is 1 of meer kilogram aangekomen sinds de coronamaatregelen (niet in tabel).

Ruim een kwart rokers rookt meer

Ruim een kwart van de rokers rookt meer sinds het ingaan van de coronamaatregelen en 16% is juist minder gaan roken. De landelijke cijfers laten een vergelijkbaar beeld zien. Ook het alcoholgebruik is veranderd. Van de Amsterdammers die alcohol gebruiken, drinkt 11% meer dan voor de coronamaatregelen, net als landelijk (10%). Het aandeel Amsterdammers dat juist minder alcohol drinkt (23%) is hoger dan in april en ook hoger dan het landelijke cijfer (17%; tabel 14).

Tabel 14: Veranderingen in leefstijl (%)

	AM	AM	AM	AM	AM	NL	NL	NL	NL	NL
	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5	m 1	m 2	m 3	m 4	m 5
(veel) minder										
sporten en bewegen	56	54	46	42	35	53	50	42	36	32
gezond eten	12	12	11	10	8	13	13	11	9	8
alcoholgebruik ¹	18	24	24	24	23	16	18	19	18	17
tabaksgebruik ²	10	16	18	18	16	13	13	13	13	12
(veel) meer										
sporten en bewegen	13	14	15	14	14	13	14	17	16	14
gezond eten	15	11	14	13	15	10	11	12	12	12
alcoholgebruik ¹	17	16	14	12	11	12	14	13	11	10
tabaksgebruik ²	21	24	23	24	27	23	31	30	28	27

¹78% van de Amsterdamse deelnemers gebruikt alcohol (meting 5)

²13% van de Amsterdamse deelnemers rookt (meting 5)

Colofon

GGD Amsterdam, afdeling EGZ, augustus 2020
tekst: Henriëtte Dijkshoorn, Steve Lauriks, Annelies van Loon,
Menno Segeren, Carolien Veldkamp
foto: fotobank gemeente Amsterdam
met dank aan het OIS-Stadspanel

Contact

email: egz@ggd.amsterdam.nl
www.ggd.amsterdam.nl
tel: 020-555 55495